

Årsrapport 2022
Landbruksforvaltningen i Moss og Råde

Innledning

Moss og Råde kommuner har felles landbruksforvaltning organisert som interkommunalt samarbeid. Ansvarsområdet omfatter kommunale og statlige oppgaver som består av forvaltning, planlegging og rådgivning innenfor fagområdene jordbruk, skogbruk, arealforvaltning og viltstell. Saker som skal behandles politisk legges fram henholdsvis for Samfunnsutvalget i Råde kommune og utvalg for landbruk, samferdsel, natur og miljø i Moss kommune.

Landbruksforvaltningen har også ansvar for drift av de kommunale skogeiendommene i de to kommunene.

Ressursbruk og kostnadsfordeling skjer etter fordelingsnøkkelen; Moss 59 %, Råde 41 %. Arbeidsgiveransvaret ligger hos Moss kommune, etter at Rygge og Moss ble sammenslått 1. januar 2020.

Bemanningen i 2022

Harald Urstad	landbrukssjef
Tore Opperud	viltforvaltning
Egil Holmsen	landbruksrådgiver
Marius Myhre	rådgiver skog
Morten Jensen	landbruksrådgiver
Hanne Sælid	landbruksrådgiver
Stine Lilleby	landbruksrådgiver

Hanne Sælid ble ansatt i vikariat for Stine Lilleby fra 10. oktober 2022. Stine Lilleby gikk ut i permisjon i desember 2022.

Jordbruk

Antall driftsenheter i jordbruket i Råde og Moss har vært stabilt i 2022. I overkant av 50% av jordbruksarealet drives som leid areal av annen gårdbruker enn eieren. Landbruksforvaltningen har som mål å bidra til å videreutvikle og opprettholde et effektivt og

miljøvennlig jordbruk. Det ble politisk vedtatt i Moss kommune at Moss kommune går i dialog med Råde kommune om søknad om tilskudd til utarbeidelse av en kommunal jordvernstrategi i 2023.

		Råde	Moss	SUM
Søknad om produksjonstilskudd	Antall søknader*	104	88	192
	Samlet tilskudd kr.	24 245 349	26 063 678	50 309 027
Økologisk landbruk	Økologiske bruk, lagt om eller under omlegging	3	8	11
	Areal, økologisk (daa)	294	2 831	3 125
Avløserordningen	Antall søkere avløsertilskudd	19	11	30
	Tilskudd kr.	1 021 738	613 977	1 635 715
	Søkere, avløsertilskudd v/ sykdom	0	0	0
	Tilskudd kr.	0	0	0

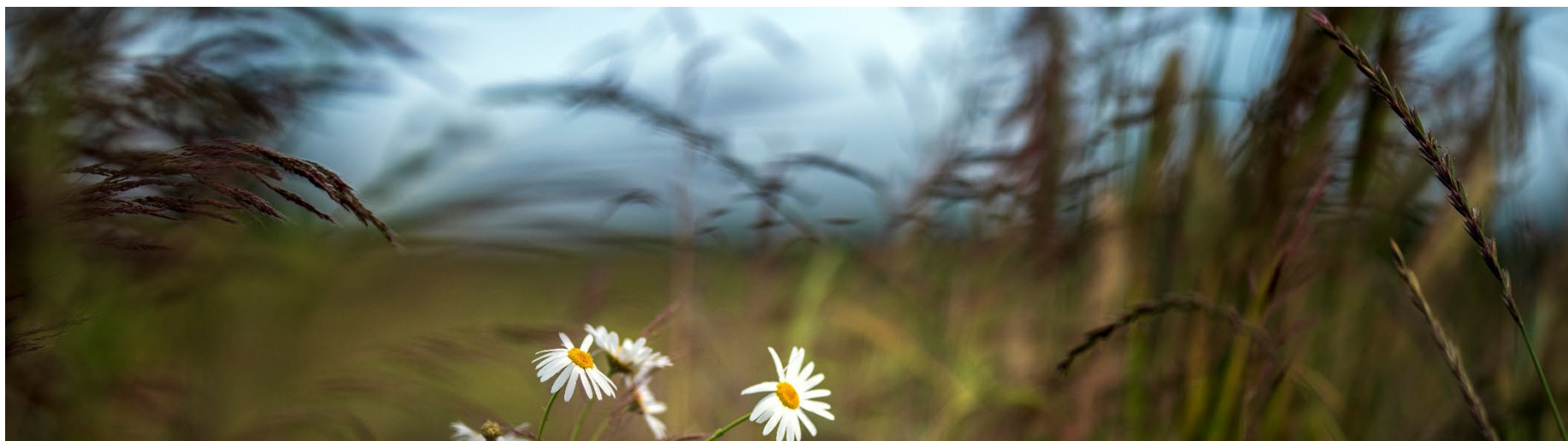
*I tillegg er det behandlet 2 saker om produksjonstilskudd på anmodning fra Våler kommune.

Næringsutvikling 2022

Landbruksforvaltningen skal bidra til at landbruket ser muligheten for alternativ næringsutvikling. I 2022 er det behandlet søknader om investeringstiltak som gjelder kjølelager, oppgradering av vanningsanlegg, omlegging av LED-vekstlys i veksthus og tunnel-

produksjon av jordbær. I tillegg til søknadene i Moss og Råde, er det behandlet 3 søknader for Våler kommune med kostnadsoverslag på kr. 41 millioner og kr. 5 millioner i tilskudd.

	Råde	Moss
Antall søknader	3	5
Søknader til Innovasjon Norge om etableringsstipend, investeringstiltak og tradisjonelle- og nye næringer		
Samlet kostnadsoverslag	14 260 300	6 335 800
Innvilget tilskudd	2 610 000	1 100 000
Lån	0	0

Arealforvaltning og lovsaker

Mål i virksomhetsplanen: Forvaltningen skal være effektiv og ha landbruksmessig god kvalitet i tråd med lovverket. Kommunen er vedtaksmyndighet på de fleste saksområdene, unntatt odelsfrigjøring, hvor kommunen utreder og fremmer anbefaling for Statsforvalteren.

Landbruksforvaltningen deltar aktivt i faggruppe landbruk i vannområde Morsa/kyst-bekkene og vannområde Glomma sør, samt tilsynsutvalget for søndre Jeløy landskapsvernområde. I tillegg er avdelingen aktiv deltaker i mange interne samarbeidsforum innen plan, miljø, klima og friluftsliv.

Landbrukslovsaker i 2022	Antall saker etter jordloven	11
	Antall saker etter konsesjonsloven	4
	Antall andre saker	17

Arbeidet i vannområdene – et samarbeid

Morsa med Vannsjø og kystbekkene er vannområdet som består av alt areal i Moss/Rygge, pluss østre del av Råde. Vannområdet omfatter 7 samarbeidende kommuner og har egen temagruppe for landbruksområdet. Blant de viktigste sakene i 2022 er felles høringsuttalelser til ny forskrift om regionale miljøkrav i jordbruket og revidert forskrift for regionalt miljøprogram.

Vannområde Glomma sør omfatter søndre del av Råde, som ikke inngår i Vannområde Morsa. Forskriften om miljøkrav til jordbruket gjelder også i Glomma sør. Det er blant annet krav om buffersoner i form av gras eller kornstubb for overvintring langs bekker og vassdrag i vannområdet. Dette omfatter 8 samarbeidende kommuner. Også her har de viktigste sakene i 2022 vært felles høringsuttalelser til ny forskrift om regionale miljøkrav i jordbruket og revidert forskrift for regionalt miljøprogram.

Forum for overvann

I 2022 er det i regi av avdeling Natur, klima og bymiljø i Moss kommune gjennomført en serie møter i Tverrfaglig forum for overvann. Dette ble startet i 2021 og inkluderer avdelingene innen blant annet samfunnsutvikling, plan, byggesak, VA og landbruk, for å fremme en helhetlig håndtering av overvann i kommunen.

Landbruksforvaltningen gjennomfører årlig kontroll av kravene til pålagte miljøtiltak i begge vannområder.

Skogbruk

Skogfond

Alle eiendommer som har over 10 dekar produktiv skog, skal ha en skogfondskonto. Moss og Råde kommuner har henholdsvis 170 og 189 skogfondskontoer. I tillegg er det mange landbrukseiendommer med mindre enn 10 dekar produktiv skog, så det totale antallet skogeiendommer gjenspeiles ikke direkte i antall skogfondskontoer. Avsetning til skogfond utgjorde i 2022 i underkant av 2,5 millioner kr. totalt for begge kommuner. Dette er midler som tilbakeføres til skogen gjennom for eksempel skogskjøtsel etter gjeldende forskrift om skogfond. Rentemidlene fra skogfondskontoene forvaltes i samsvar med forskriften og rentemiddelbudsjett.

Skogskjøtsel

Det er generelt et stadig økende behov for skogskjøtsel i kommunene i vår region. Særlig fokus er det på nytten av ungskogpleie. Dessverre ser Statsforvalteren en negativ trend på areal med utført ungskogpleie i vår skogregion (gamle Østfold med unntak av et par kommuner), og målet for antall dekar med ungskogpleie for 2022 ble langt ifra nådd regionen. Dette kan ha sammenheng med økte kostnader i samfunnet generelt, men kan også skyldes for lite kunnskap om nytteverdien tiltaket har.

Kontrollarbeid

Kommunen har i likhet med tidligere år foretatt foryngelseskontroll samt jevnt over kontroller ifm. skogfondssøknader. Det har ikke vært funnet avvik i foryngelsesplikten, men det har vært skogfondssøknader som måtte avslås pga. avvik i hva som var oppgitt utført og hva som ble avdekket ved kontroll.

Vi har i tillegg hatt en ulovlighetsoppfølging på en skogsbilvei som ble anlagt uten at tiltaket ble omsøkt.

Barkbiller

Det var noe spenning knyttet til kartlegging av barkebillebestanden, da endringer i klimaet potensielt kan gi lange nok sesonger til at barkbillene kan utvikle to generasjoner. Derimot var det ved telling av barkbillefeller lavere antall enn forventet. Allikevel har konsekvensene av tørkesommeren i 2018, og at det har vært relativt tørt de siste årene, ført til en del tørkeskader med påfølgende billeangrep.

Avvirkning

Det har vært en nedgang i avvirket volum fra 2021. Skogplanting og skogkultur har hatt en økende tendens de siste årene i samsvar med avvirkningen, men det har i 2022 blitt plantet betydelig mindre enn toppåret 2021.

Kurs og samarbeid

Bruk av skogfond er med på å gjøre kjøtsel av skogen til en lønnsom investering for skogeierne. Vi var derfor med som pådriver for å arrangere et webinar om bruk av skogfond. Vi merker at mange synes det er vanskelig å levere skogfondssøknader digitalt samt ikke alle er klar over fordelene bruk av skogfond og tilskudd har. Landbruksforvaltningen deltar i det regionale skogforumet. Gjennom dette samarbeidet vil vi fortsette å være en pådriver for å øke fokuset på ungskogpleie og bruken av skogfond.

Vedhoggere

Det har kommet mange henvendelser fra folk som ønsker å hogge ved på kommunens grunn, både i Moss og Råde. I enkelte tilfeller er det ønske om vedhogging i områder hvor det er utført skjøtsel og ligger igjen virke, eller steder hvor det har vært vindfall. Vi prøver i stor grad å være imøtekommende når noen henvender seg, men har som prinsipp at der de får hogge ved, er det hogst som gir en nytteverdi for kommunen. Det gjøres ved å for eksempel gi tillatelse til hogst på steder hvor det er etterslep på skjøtsel, steder hvor virket uansett bare ville bli fliset opp og kjørt vekk eller utkonkurrerte trær.

Enkelte steder er det gamle, muntlige avtaler som stammer fra mange år tilbake som «fortsatt lever». Muntlige avtaler er uheldig av flere årsaker. En ting er ansvaret hvis motorsagfører skader seg, men også det at muntlige avtaler mangler tidsbegrensning og mulighet for oppfølging, slik at det kan bli hogget noe som ikke er ønskelig fra kommunens side. I dag skrives utelukkende skriftlige avtaler, og med ett års gyldighet, gjerne utgang påfølgende år, da mange tar kontakt i november/desember om ønske om fortsettelse av trefelling neste år.

Skjøtselsplan

Arbeidet med å lage en skjøtselsplan for kommunale skoger har måttet nedprioriteres. Vi har allikevel hentet inspirasjon fra Oslo kommune og Fredrikstad kommune for å få ideer til planen. Målet er å ferdigstille plan for Moss kommune innen juni 2023. For Råde er det ikke satt noe frist da det er en mer krevende oppgave da det er betydelig større og mer utilgjengelige kommuneskoger. Det planlegges for ny skogbruksplantakst i gamle Rygge, Råde, Fredrikstad, Hvaler, Berg i Halden og Rakkestad. Vi er derfor med i planleggingsarbeidene og vil trolig ha en rolle i en prosjektgruppe på sikt.

NTNU

Moss kommune har sponset et forskningsprosjekt i regi av NTNU. To masterstudenter og deres veiledere har planlagt prosjektet som går på å kartlegge edelløvtrær, særlig eik, på tidligere hogstflater av gran. Dette prosjektet har vi dekket via rentemiddelbudsjett fra skogfond. Studentene har gjort en kjempeinnsats gjennom sommeren i både regn og stekende sol, mens de på knærne telte og registrerte all foryngelse på mange hogstflater. For en innsats! I tillegg har de hatt intervjuer med forvaltningen (kommune, Statsforvalter) og næringen (skogbruksledere) og grunneiere om synet på og tankene rundt overgang fra granskog til edelløvskog. Det blir veldig spennende å følge prosjektet videre!

Kommuneskogene

Landbrukskontoret har ansvar for driften av kommuneskogene i Moss og Råde, på hhv. 930 daa og 5200 daa. I denne sammenheng regnes kun Kureåsen og Nordødegården i Moss kommune som kommuneskoger da dette er eiendommer hvor uttak av virke er aktuelt. I forvaltningen av kommuneskogene og bynære skogsområder skal det tas hensyn til mange brukergrupper, og

hensynet til naturmangfold og rekreasjon skal veie tungt. Vi har som mål å øke skjøtselsaktiviteten ved å sette fokus på ungskogpleie og tynning. Dette vil skape en skog som er mer rustet for framtidens klima, økt binding av karbon og en skog man kan ferdes i. Det vil og være et godt utgangspunkt for å kunne gå over til plukkhogst hvor det er aktuelt med skogsdrift.

	Råde	Moss
Avvirkning (m3)	18 181	19 508
Planting ink. supplering (antall)	14 250	52 095
Ungskogpleie(daa)	211	114
Avvirkning i kommuneskogene	1061	632
Skogfondsvedtak	28	48

Aktivitet i skogbruket (privat og kommunal)

Naturmangfold

Landbruksforvaltningen har gjennom 2022 vært aktivt del av flere saker og prosjekter i distriktet hvor det utøves forvaltning etter føringene i naturmangfoldloven.

I nye Moss har forvaltningsmyndigheten for verneområdene vært lagt til enhet miljø og landskap som landbruksforvaltningen er en del av. Dette arbeidet har medført mye arbeid og stort ansvar for kommunen som helhet, og landbruksforvaltningen har bidratt med sin kompetanse i flere saker gjennom året.

Kulturlandskap

Spesielle miljøtiltak i landbruket, forkortet SMIL-midlene (fra staten), forvaltes felles for Moss og Råde i henhold til gjeldende tiltaksstrategi. Denne skal fornyes i løpet av 2023 hvor de nye kravene implementeres.

	Råde	Moss
Antall søknader	1	2
Kostnadsoverslag	12 000	157 000
Biologisk mangfold		
Gammel kulturmark		
Tilgjengelighet / opplevelseskvalitet		
Fredede- og verneverdige bygninger		
Andre kulturminner / miljøer		
Landskapsplantinger - tilskudd	12 000	94 900

Det samarbeides med Statens Vegvesen for å reetablere Rygge kirkeallé. Landbruksforvaltningen har bidratt i reguleringsplanarbeidet for tiltaket som startet opp i 2018, og som ble endelig vedtatt i 2020. Den gamle kirkealleen ble avviklet i regi av Landbruksforvaltningen. I 2022 var avdelingen med på en prosess for å komme frem til en plan for drenering, landbruksvanning og tilpasninger til jordbruksarealene. Prosjektet er omfattende, og arbeidet frem mot planting av ny allé vil fortsette i 2023.

Beitelandskap i Tombdalen

Beiteområdet som Råde kommune eier i Tombdalen benyttes til beitedyr ved utleie til husdyrbønder i Råde. Området på ca. 100 dekar har vært vassjukt og gjerdene i dårlig forfatning. I samarbeid med leietakerne er åpne grøfter utbedret og gjerdene er skiftet ut fra piggtrådgjerder til elektriske gjerder. I tillegg er skogkanten mot øst ryddet. Kommunen har bekostet gjerdemateriale og skogrydding. Leietakerne har stått for mesteparten av arbeidet. Tiltaket er viktig for kulturlandskapet og turområdet, samt for bevaring av gammel kulturmark. For dyrevelferd og vilttrekk er det positivt at gammel piggtråd blir erstattet og fjernet. Det gjenstår noe arbeid på nordre del før tiltaket er fullført.

Utvalgte kulturlandskap (UKL)

Fra 1.1.2020 overtok kommunen ansvaret for å forvalte tilskudd til det utvalgte kulturlandskapet Rygge (tidligere Værne kloster utvalgte kulturlandskap) fra Statsforvalteren. Området fikk i 2022 tildelt kr. 1 255 391, og midlene ble fordelt til 12 søkere/tiltak. Midlene har gått til istandsetting av eldre bygninger og gårdselementer, skjøtsel av turstier/områder, beskjerping av eik og tiltak for biologisk mangfold. I tillegg jobbes det med å utarbeide en forvaltningsplan for området.

Forurensning / Miljøtiltak

Redusert avrenning av jordpartikler og næringsstoffer fra landbruket er hovedmålet på dette området. Planer for miljøtiltak og hydrotekniske planer inngår også under SMIL-ordningen.

		Råde	Moss
	Antall søknader	6	11
Planer for miljøtiltak eller hydrotekniske planer	Totalt kostnadsoverslag	546 000	2 137 300
	Tilskudd til utbedring av hydrotekniske anlegg etc.	292 000	1 165 500

Landbruksforvaltningen har ikke lenger anledning til å utarbeide gjødselplaner. Derimot kan vi dele ut prøvetakingsesker og låner ut jordbor. Jordprøver er viktig for å kunne lage en gjødselplan tilpasset dyrkamarka og plantenes behov. Riktig gjødsling hindrer tap av næringsstoffer og forurensning og er viktig for optimal matproduksjon.

Regionalt miljøprogram (RMP)

Regionale miljøprogram (RMP) skal stimulere til en økt miljøinnsats i jordbruket ut over det som er mulig gjennom nasjonale ordninger. Hvert fylke har et eget miljøprogram som dekker en rekke miljøtemaer som kulturlandskap, biologisk mangfold, kulturminner og kulturmiljøer, friluftsliv, avrenning til vann, utslipp til luft, plantevern og miljøavtale.

Tilskuddene betales ut direkte til gårdbrukere/foretak som oppfyller vilkårene for de ulike tiltakene. Statsforvalteren i fylkene får tildelt en økonomisk ramme gjennom jordbruksoppgjøret, og bestemmer selv hvilke tiltak og tiltaksklasser som skal inngå i det regionale miljøprogrammet. Statsforvalteren setter også tilskuddssatsene.

		Råde	Moss
	Antall driftsenheter	75	53
Regionalt miljøprogram (RMP)	Tilskudd til redusert jordarbeiding, direkte såing av høstkorn, buffersoner langs bekker/fangvekst/gras på flomutsatte arealer	4 475 510	2 815 810

Drenering

Det var stor etterspørsel på tilskudd til drenering av dyrket mark i 2022. Tilskuddssatsen er inntil kr. 2 500 pr. dekar for systematisk grøfting på dyrket mark, og kr. 38 pr. meter for graving av åpne avskjæringsgrøfter og annen drenering grøfter.

	Råde	Moss
Drenering	16	15
	684 000	1 465 450

Vilt- og fiskeforvaltning

Vilt- og fiskeinteressene skal i henhold til virksomhetsplanen ivaretas mht. utbyggingsinteresser, skogbruk og friluftsliv. Blant de viktigste oppgavene er tildeling av fellingstillatelser for elg og rådyr, samt koordinering av ettersøk/avliving av skadet vilt. Ved hjelp av en sentralbordapplikasjon viderekobles politiet eller melder til tilgjengelig personell i distriktet. Tjenesten får gode tilbakemeldinger fra politiet. Det er i dag 12 oppdragstakere som løpende følger opp alle henvendelser til vakttelefon. I 2022 ble det gjennomført 2 fagsamlinger for oppdragstakerne i fallvilttjenesten.

Vi fortsetter vårt samarbeid med Universitetet i Sørøst-Norge (USN) med forskning på rådyr i urbane strøk. Det er søkt om midler i 2023 til å gjennomføre ytterligere to prosjekter på rådyr. Prosjektene vil da inneholde følgende delprosjekter:

1. Evaluere om det finnes en forskjell i livshistorie mellom rådyr i urbane og rurale områder og rådyrets bruk av rom og tid langs en gradient fra tettbebygde til mer rurale områder. Økt kunnskap om forvaltning av rådyr i tettbebygde områder og reduksjon i viltpåkørsel.
2. Økt kunnskap om rådyrdiaré og effekten på bestanden og nasjonal oversikt av fordeling av sykdommen in Norge.
3. Økt forståelse av atferd og overlevelsesrate av killinger som har blitt flyttet og etablering av en langtidsstudie om overlevelse av rådyr.

Viltforvaltningen har også en stor arbeidsmengde i forbindelse med annen viltproblematikk, spesielt i tilknytning til bebygde områder. Gjennom året kommer det nesten daglig henvendelser med behov for tjenesten, og ofte flere ganger pr. dag. Dette gir et stort antall oppdrag gjennom året, og mest ressurskrevende er de om lag 100 rådyrpåkjørslene som skjer årlig. Det er i 2022 også gjennomført Covid tester av rådyr i samarbeid med veterinærinstituttet.

I september 2022 fikk Moss kommune melding om et dusin døde duer i Varnaveien. Funnet ble rapportert til Mattilsynet som tok prøver. Tilbakemeldingen fra veterinærinstituttet var at dette var fjørfeinfluensavirus (HPAI) som sirkulerte rundt i hele landet.

Det har i løpet av 2022 blitt gjennomført testflygning med drone samt noen oppdrag ute hos bønder i forbindelse med søk etter rådyr før slåtten i jordbruket. Det ble et utfordrende år å få tillatelse

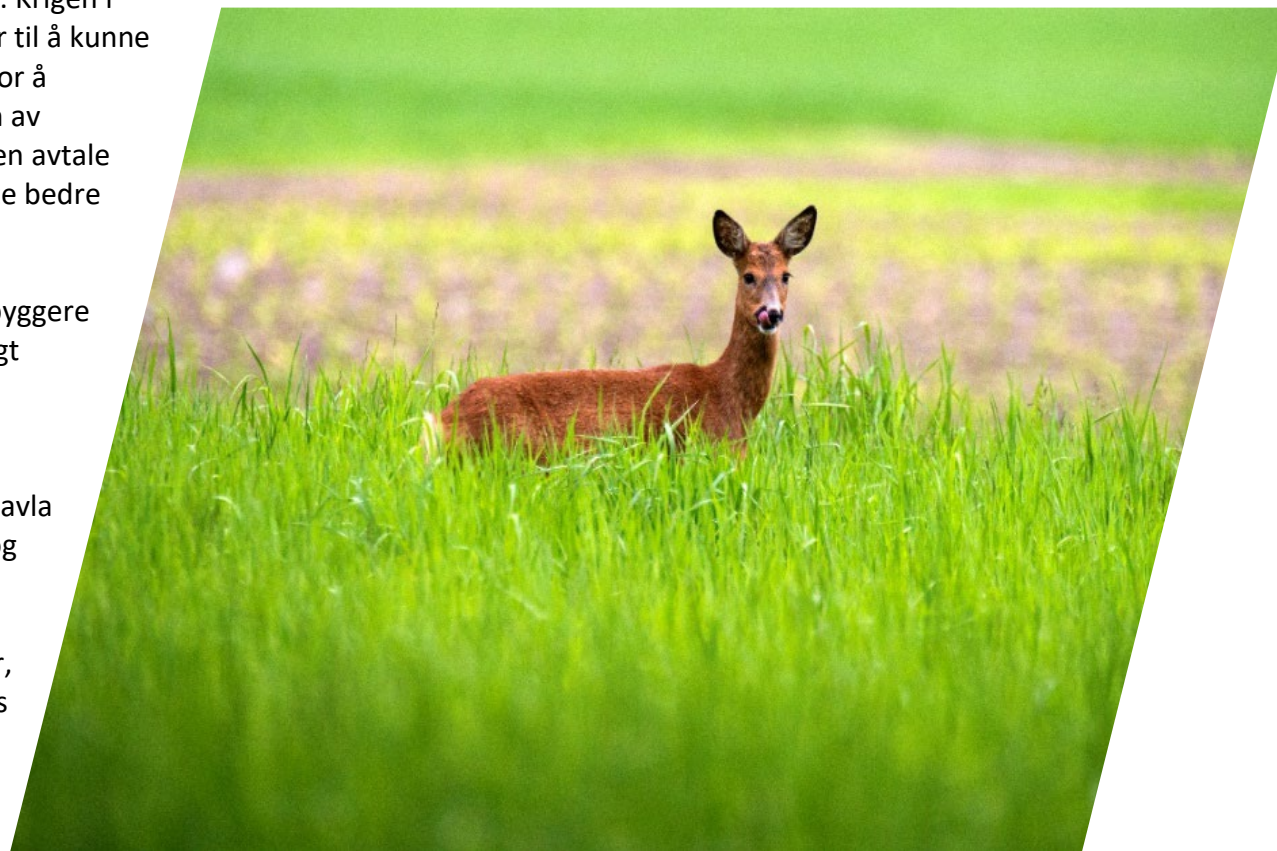
til å fly drone, grunnet vår beliggenhet til Rygge militære. Krigen i Ukraina og økt beredskap vanskeliggjorde våre muligheter til å kunne rykke raskt ut for å gjennomføre flygning. Det er behov for å tilknytte oss kompetent personell til den operative delen av prosjektet, og vi er i disse dager i ferd med å få på plass en avtale med en flyver. Dette vil styrke prosjektet, slik at vi kan yte bedre service overfor jordbruket i 2023.

I Råde er det i 2022 solgt 13 jaktkort til kommunens innbyggere for jakt i kommuneskogen, og på Sletterøyene er det solgt totalt 26 jaktkort.

Landbruksforvaltningen har ansvar for å arrangere jegerprøveeksamen. 83 nye jegere fra de 2 kommunene avla eksamen i 2022, som er tilbake til normalen etter 2021 og Covid restriksjoner.

Gåsebestanden i distriktet har økt merkbart de senere år, og det er utarbeidet forvaltningsplaner for alle distriktets kommuner. De store gåsebestandene skaper store utfordringer for lokale grunneiere, og det har vært sett på hvilke tiltak som kan iverksettes og organiseres for å dempe konflikten. Landbruksforvaltningen veileder grunneiere og overvåker problematikken aktivt og er involvert i utarbeidelse av nye planer.

Det er generelt stor pågang av henvendelser om vilt som gjør skade på jord- og skogbruksareal i distriktet. Landbruksforvaltningen legger ned mye arbeid i veiledning, saksbehandling og oppfølging av dette. Det er spesielt elg, rådyr, bever, grevling og fugler generelt som det knytter seg utfordringer til i så vel landbruket som i de bynære områdene.

Arbeid med retningslinjer og strategi for viltforvaltningen i kommunene ble startet opp i 2021 og vil fortsette i 2023. Det er et økende antall saker innen viltforvaltning som krever behandling av kommunen. Ved å fastsette retningslinjer og strategier for viltforvaltningen kan man sikre mest mulig lik og forutsigbar behandling av enkeltsaker, sikre politisk forankring og oppnå effektivitet i saksbehandlingen. Retningslinjene vil være veiledende for kommunens behandling.

	Moss	Råde
Fellingsstatistikk 2022		
Antall jaktområder elg	4	4
Antall jaktområder rådyr	62	76
Fellingstillatelse elg	15	27
Fellingstillatelse rådyr	257	204
Felt antall elg	8	17
Felt antall rådyr	127	102

Bilde forside	Tommy Lund
---------------	------------

Bilde side 4, Næringsutvikling	Tommy Lund
--------------------------------	------------

Bilde side 6, Arbeidet i vannområdene	Morten Jensen
---------------------------------------	---------------

Bilde side 9, Kommuneskogene	Marius Myhre
------------------------------	--------------

Bilde side 14, Drenering	Morten Jensen
--------------------------	---------------

Bilde side 16, Vilt- og fiskeforvaltning	Tommy Lund
--	------------
